

פרפראות

פאר

פרשת צו שבת הגדול תשפ"ג

בירור בקושיה

איך קטן קורא

קריאת שמע

בלא תפילין

פרפראות פאר

בירור בקושיה איך קטן קורא קריאת שמע בלא תפילין אות א

א, בירור בקושיה איך קטן קורא קריאת שמע בלא תפילין

כתיב (ויקרא ז') זאת תורת העולה זאת תורת המנחה

איתא בגמרא (ברכות דף יד עמוד ב) אמר עולא: כל הקורא קריאת שמע בלא תפילין - כאילו מעיד עדות שקר בעצמו. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: כאילו הקריב עולה בלא מנחה וזבח בלא נסכים. ע"כ.

במאמר חז"ל זה הקשו הבוארים בעם, דיוקים רבים, אך אי אפשר לפורטם כי רבים הם, הלא המה כתובים, ועיין עליהם בגמרא שוטנשטיין ובגמרא מתיבתא,

יש להקשות, אם קריאת שמע ללא תפילין זו עדות שקר, איך מותר לקטן לקרוא ק"ש, הרי יש כאן שקר,

יש להבין, מהו הלשון **כאילו** מעיד עדות שקר, אם יש כאן שקר מהו **כאילו** מעיד,

ועוד, הרי עדות צריכה שניים, שאין עדות פחות משניים, כמו באמירת ויכולו שצריך שניים, משום שאין עדות פחות משניים,

אם כן, מדוע אין הלכה שאין לקרוא קריאת שמע ביחיד, אם זו בבחינת עדות,

יש ליישב בדרך אפשר, כי לשון חז"ל מדוייק, שקריאת שמע ללא תפילין הרי זה "כאילו" מעיד וכו', והלשון **כאילו** מובן, שאין כאן עדות גמורה, ואם כן למה כינו חז"ל קריאת שמע ללא תפילין בלשון "עדות",

אלא יש לומר, לפי שקטן אינו בעדות, ובכדי להוציא הקטן שקורא קריאת שמע ללא תפילין מן הכלל, מכיוון שאינו ראוי לעדות, ולהתיר לקטן לקרוא קריאת שמע ללא תפילין, לכן

מפתח נושאים צו שבת הגדול תשפ"ג

א, בירור בקושיה איך קטן קורא קריאת שמע בלא תפילין

ב, בירור בדברי רש"י שפירש מהו בעצמו
ג, בירור בהבדל בין פרשת שמע לווהיה אם שמוע
ד, שמע ר"ת עול מלכות שמים שמע ר"ת מעיד עדות שקר

ה, למה לא אמרו חז"ל הרוצה לנסך יין ע"ג המזבח יעסוק בתורת נסכים
ו, ע"י מעשה שהיה ביאר האמרי אמת הרוצה לנסך בצחות

ז, ביאור ימלא גרונו של תלמידי חכמים יין
ח, מה שאמרה תורה לאמור הנראה כמיותר כיוון שאמר צו, בנין אריאל

ט, יותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס בנין אריאל בדרך הלצה
י, ביאור הכונה שאמר לאמר ע"ד מאמר הרבי מקאצק

יא, קורבנות ישראל חביבין לקב"ה יותר מקורבנות המלאכים הרבי מקאצק
יב, גדולים מעשי חייא עד כמה יש לכוון בהכנה לתלמוד תורה

יג, הפוסק דין לעצמו צריך שיראה לאחרים אם פסק נכון

יד, רמז בדרך צחות לחגירת אבנט בשעת תפילה
טו, השם שבת הגדול ע"ד הרבי ר' יהונתן בשם הבינה לעתים

טז, קחו לכם צאן למצוה והלא אין קטיגור נעשה סניגור

יז, כל שלא אמר ג' דברים לא יצא משום שאין קטיגור נעשה סניגור

יח, ע"ד המהרש"א יש לבאר כמין חומר דברים הקשים בעניין העגל וכפרתו

יט, שובו אלי שוב כי אשובה אליכם וחוזר חלילה
כ, וערבה לה' מנחת יהודה מכוון לאלה נשמותיהם של צדיקים

כא, ביאור המהרש"א והכלי יקר לבין עובד אלקים לאשר לא עבדו

כב, מלאך הזכרון זכר שמו מלאך השכחה שמו שכח

כג, כאשר למד תורה כמנין צוה אז היא שלו
כד, בין צדיק לרשע בין עבד אלקים לאשר לא עבדו ותורה צוה לנו בגימטריה

פרפראות פאר

קראו חז"ל קריאת שמע ללא תפילין כאילו עדות, ואז קטן יכול לקרוא קריאת שמע גם ללא תפילין, וגם ניתן לקרוא קריאת שמע ביחידות, ורק בויכולו שהוא עדות גמורה נפסק שביחידות יכול לומר ויכולו כקורא בתורה ולא בתורת עדות,

ב, בירור בדברי רש"י שפירש מהו בעצמו

רש"י פירש, כאילו מעיד עדות שקר בעצמו. לישנא מעליא, כלומר, הכוונה בעצמו הוא כלפי הקב"ה,

הראשונים פירשו, כפשוטו, מכיוון וכתוב בקריאת שמע, וקשרתם לאות על ידך והיו לטוטפות בין עיניך, והוא קורא קריאת שמע ואינו מניח תפילין הרי זה משקר בעצמו,

המפרשים נתקשו (ראה שוטנשטיין, מתיבתא, ועוד) מה בא רש"י ללמדנו בכך שאמר שהכוונה כלפי מעלה, מה יש לייחס כלפי מעלה ח"ו כאילו מעיד עדות שקר בעצמו, וביארו בדרכים שונות עיין שם,

יש לבאר ע"ד ה' האמרת וה' האמיר

איתא בגמרא (חגיגה דף ג עמוד א) כתיב (דברים כ"ו י"ז) "את ה' האמרת היום וה' האמירך היום" אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל, אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם, ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם, - אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם, דכתיב שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם שנאמר (דברי הימים א' , י"א-כ"ז) "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ".

איתא בגמרא (ברכות דף ו עמוד א) הני תפילין דמרי עלמא מה כתיב בהו, אמר ליה, ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.

לפי"ז יש לבאר, שגם לרש"י הפירוש הפשוט של עדות שקר הכוונה, שמי שקורא קריאת שמע שכתוב שם וקשרתם והיו לטוטפות, והוא אינו מניחם, הרי זה שקר,

אך, מכיוון וישראל מעידין על הקב"ה שהוא ה' אחד עם התפילין, לפיכך הקב"ה גם כן מבקש להעיד על ישראל שהם גוי אחד, עם התפילין,

פרשת צו שבת הגדול תשפ"ג

וכך יש לפרש כוונת רש"י, שביאר, בעצמו, כלפי מעלה, כלומר שהקב"ה אומר על עצמו שהוא בעצמו גם רוצה להעיד על ישראל עם התפילין. ולכן כתיב בתפילין דמרי עלמא, "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ."

ג, בירור בהבדל בין פרשת שמע לווהיה אם שמוע

בפרשת שמע כתיב והיו לטטפת בין עיניך, בפרשת והיו לטוטפת עם ו'

ויש לשאול, הרי הכתיב בכל התורה הוא כתיב חסר, וגם בפרשת שמע הכתיב לטטפת הוא חסר בלי וו, וגם התפילין קרויים ע"ש טט פת, ולא טוט פת, א"כ למה הוסיפו בפרשת והא"ש את הו' במילה טוטפת,

אלא יש לומר, משום שהאות וו הוא אות האמת, כדאיתא בזוהר תחילת ויקרא, והכתיב צריך להיות חסר, לטטפת, אלא לרמז בא שיש לקרות ק"ש עם התפילין שלא יהיה מעיד עדות שקר אלא עדות אמת. ולכן כתוב לטוטפות עם ו'.

ד, שמע ר"ת עול מלכות שמים שמע ר"ת מעיד עדות שקר

איתא בגמרא (ברכות דף יד ע"ב) בהמשך למאמר המובא לעיל, ואמר רבי יוחנן: הרוצה שיקבל עליו עול מלכות שמים שלמה יפנה ויטול ידיו, ויניח תפילין ויקרא קריאת שמע ויתפלל, וזו היא עול מלכות שמים שלמה,

מבואר, שהקורא קריאת שמע בתפילין מקבל עליו עול מלכות שמים, שהם ר"ת שמ"ע, והקורא ק"ש ללא תפילין, כאילו מ'עיד ע'דות ש'קר, שהם גם ר"ת שמ"ע,

ה, למה לא אמרו חז"ל הרוצה לנסך יין ע"ג המזבח יעסוק בתורת נסכים

איתא בגמרא (מנחות ק"י ע"א), מאי דכתיב (ויקרא ז' ל"ז) "זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים", "כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם. ע"כ,

איתא בגמרא (יומא ע"א ע"א), הרוצה לנסך יין ע"ג המזבח ימלא גרונו של תלמידי חכמים יין, ע"כ,

מעשה בהגאון רבי מאיר אריק ז"ל, גאב"ד בוטשאטש, שנכנס אל מרן אדמו"ר האמרי אמת ז"ל כשנזדמן לעיר וינה, והיו משוחחים בדברי תורה.

בתוך הדברים שאל הגר"מ אריק ז"ל, אמרו חז"ל הרוצה לנסך יין על גבי המזבח, ימלא גרונו של תלמידי חכמים יין. ולמה לא מצאו עצה יותר פשוטה, **שילמד הלכות נסכים**, כדרך שאמרו בכל הקרבנות (מנחות ק"י) "כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם",

כהרף עין השיבו רבינו האמרי אמת זצ"ל בקיצור, **"הרי לא נאמר בפסוק במפורש"** (עס שטייט דאך נישט"). והגר"מ למשמע הדברים הסמיכו פניו מרוב התרגשות.

כשיצא מעל פניו אמר לתלמידו שליווה אותו, פלאי פלאים, כבר שאלתי שאלה זו להרבה גאוניים, ותירצו לי באופנים שונים ואף אחד מן התירוצים לא נתקבל על לבי, הנה בא הרבי מגור והשיבני תשובה כ"כ פשוטה ונכונה, שהרי באמת בגוף הפסוק בחומש לא נאמר **נסכים**, כלומר, מאחר שכל ענין זה שהעוסק בתורת קרבן כאילו הקריבו, למדנו ממקרא **"זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים"**, ובפסוק זה לא נזכרו **נסכים**, לכן לא שייך לקיים בזמן הזה מצות ניסוך היין אלא **בממלא גרונו של תלמידי חכמים יין**.

ובהערות שם (דף על הדף יומא ע"א ע"א) מופיע הוספה בשם אדמו"ר הפני מנחם זצ"ל, שהגר"מ אריק הוסיף באותו ענין, דיקא נמי שאמרו **"הרוצה לנסך"** ולא אמרו "כל הממלא גרונו כאילו ניסך יין ע"ג המזבח" כמו שאמרו בשאר קרבנות, אלא הכוונה "כל

הרוצה" וואין סיפק בידו להשיג חפצו ע"י לימוד ההלכות, בגלל שענין

זה אינו נוהג בנסכים, כפי שביאר האמרי אמת, העצה היחידה עבורו היא למלא גרונו של תלמידי חכמים יין. (ראש גולת אריאל ח"א ע"י ש"ט)

ו, ע"י מעשה שהיה ביאר האמרי אמת הרוצה לנסך בצחות

איתא בספר אמרי אמת ליקוטים (ע"י קיח), כל פעם שהיה מברך ברכת המזון בשלחן, היה אחיו רבי משה בצלאל זצ"ל הי"ד, נותן את הכוס על ידו, פעם בהיותו בלודמיר כשהגיעו בהשלחן לברהמ"ז, לקח חסיד אחד **שלא היה בן תורה** את הכוס, ונתנה לידו,

כנראה שהקפיד ע"ז [הגם שהיה ברשות רמ"ב], כי מיד אחר ברכת המזון אמר האמרי אמת בשחוק קל על פניו, איתא בגמ', הרוצה לנסך יין על גבי המזבח ימלא גרונו של ת"ח יין, למה לא אמרו חז"ל הרוצה לנסך יין **יעסוק בפרשת נסכים**, כשם שאמרו על העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת וכו'. אלא נראה שחכמים השאירו קרבן אחד שיוכל להקריב גם מי שאינו יודע ללמוד ע"כ.

ז, ביאור ימלא גרונו של תלמידי חכמים יין

איתא בגמרא (יומא ע"א ע"א), הרוצה לנסך יין ע"ג המזבח ימלא גרונו של תלמידי חכמים יין, שנאמר (משלי ח' ד') אליכם אישים אקרא. ע"כ, רבו הפירושים איך יש ללמוד מהפסוק,

איתא בגמרא (ברכות דף נה עמוד א) כתיב (יחזקאל מא כב) וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה', פתח במזבח וסיים בשלחן! רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרוייהו: כל זמן שביית המקדש קיים - **מזבח מכפר על ישראל, ועכשיו - שלחנו של אדם מכפר עליו**.

איתא בגמרא (ברכות דף מה עמוד א) שלשה שאכלו כאחת חייבין לזמן, מנא הני מילי? רבי אבהו אמר מהכא: **כי שם ה' אקרא** הבו גודל לאלקיננו.

מבואר כי שולחנו של אדם הרי הוא כמזבח, ואמרו ז"ל הרוצה לנסך יין ע"ג המזבח ימלא גרונו של תלמידי חכמים יין, **ויש לפרש**, לנסך יין ע"ג המזבח, שהוא **שולחנו של אדם**, יש לו לכבד ת"ח בברכת הזימון, ונלמד מהכתוב כי שם ה' אקרא, וזהו שלמדו מהכתוב אליכם אישים אקרא, שהו ברכת הזימון,

ח, מה שאמרה תורה לאמור הנראה כמיותר כיוון שאמר צו, בנין אריאל

והיא באה **תמורת האש** הראויה לבוא על האדם עצמו שנשתקע במדת הגאווה, למען דעת כמה קשה מדה זו להתרחק ממנה עד קצה האחרון,

וכמו שהרחיבו גדולי החכמים בדבר הזה, והמשילו המדה הזאת לחמץ שאוסר בכל שהוא, ואין ביעורו אלא שריפה, כמבואר בכלי יקר ובשל"ה ובמהר"ם אלשיך יע"ש,

ולפי"ז אינו הלשון לאמור מיותר, שבא לומר כי על הכהנים יש לאמור להני ישראל טיבו של קרבן, עכ"ל **בנין אריאל** בביאורו את מה שאמרה תורה "לאמר",

ט, יותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס בנין אריאל בדרך הלצה

כתב הבנין אריאל, ממוהר"ר שאול מאמשטרדם זצ"ל יש לומר בדרך הלציי דבאמירה זו שיאמרו הכהנים לישראל יגיע להם **חסרון כיס**, כי אמרו חז"ל (סוטה ה) כמה גדולים נמוכי הרוח לפני הקדוש ברוך הוא, אדם מקריב עולה שכר עולה בידו כו' אבל אם הוא שפל רוח כאילו הקריב כל הקורבנות שנאמר (תהלים נ"א י"ט) "זבחי אלהים רוח נשברה"

הרי בהשפלות ונמיכות רוחו יכול למנוע את עצמו מלהביא קרבן, ויפסידו הכהנים חלקם, וכמו כן יש לומר במ"ש (במנחות ק"י) "כל העוסק בתורה כאילו הקריב" וכו' שכל אדם יכול לעשות כן ולפטור את עצמו מלהביא קרבנות

והרי בזה חסרון כיס לכהנים, ואפ"ה צריכים הם להגיד לישראל את כל הדברים האלה, **שהעוסק בתורה כאילו הקריב, ושהקב"ה מואס במדת הגאווה**, וזהו במקום שיש חסרון כיס דקאמר רבי שמעון, ומדוקדק מלת לאמר, כך נ"ל בדרך הלציי לקחת מוסר השכל. עכ"ל בנין

ביאורו שגם אם יש לכהן חסרון כיס במה שיאמר למביאי הקרבן כי עיי שלומד תורת הקרבן ה"ה כאילו הקריב, וגם עיי שפלות ה"ה כאילו הקריב כל הקורבנות, ועיי זה הכהן נחסר, בכל זאת יש לו לומר, ועיי יש לזרז ביותר. ע"כ ביאור הבנין אריאל.

כתיב (ויקרא ו' א') "וידבר ה' אל משה **לאמר**, צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו",

יש להבין, מאחר שאמרה תורה צו את אהרן וגו', שהוא צווי על הבאת הקורבנות, א"כ למה היה צ"ל אל משה **לאמר**, הרי הוא אומר צו,

ביאור הבנין אריאל ע"ד אומרם ז"ל

איתא בגמרא (סנהדרין מ"ג ע"ב), אמר רבי יהושע בן לוי, בזמן שבית המקדש קיים, אדם מקריב עולה, שכר עולה בידו, מנחה, שכר מנחה בידו. אבל מי **שדעתו שפלה**, מעלה עליו הכתוב **כאילו הקריב כל הקורבנות כולן**, שנאמר (תהלים נ"א י"ט) "זבחי אלהים רוח נשברה", ע"כ,

איתא במדרש (ילקוט שמעוני תהלים רמז תשסו) אמר רבי יהושע בן לוי כמה גדולים **נמוכי רוח**, שבזמן שבית המקדש קיים, אדם מביא עולה, שכר עולה בידו. מנחה, שכר מנחה בידו. אבל מי **שדעתו שפלה**, מעלה עליו הכתוב **כאלו הקריב כל הקורבנות**, שנאמר (תהלים נ"א י"ט) "זבחי אלהים רוח נשברה", ע"כ,

איתא במדרש (ויקרא רבה פרשת צו פרשה ז' ו') א"ר לוי נימוס וקלוסיס הוא **שכל המתגאה אינו נידון אלא באש שנא'** (ויקרא ו' א') "היא העולה על מוקדה",

דור המבול עיי שנתגאו לא נדונו אלא באש **סדומיים** עיי שנתגאו לא נידונו אלא באש **פרעה הרשע** עיי שנתגאה לא נדון אלא באש, **סיסרא הרשע** עיי שנתגאה לא נדון אלא באש, **סנחריב** עיי שנתגאה לא נידון אלא באש **נבוכדנצר** עיי שנתגאה לא נידון אלא באש **מלכות הרשעה** אינה נידונית אלא באש, ע"כ, עיי"ש,

ויתכן לפרש בזה מלת לאמר הכתובה כאן, שיש לומר דה"פ, "צו את אהרן ואת בניו" שמהם תצא תורה לישראל, **ככתוב** (לקמן י' יא) "**להורות את בני ישראל**" ונאמר ביחזקאל (מ"ד כ"ג) "ואת עמי יורו" וכו',

וגם לפי שהם המקריבים קורבנות של ישראל, שורת הדין **שיאמרו** להם עבודה זו מה טיבה, ועל מה זה היא באה לרצות, כדי שיכוונו כולם את לבם לכך, למען היות לכולם לב אחד לאבינו שבשמים,

ונצטוו הכהנים לאמור לישראל ענין הקרבת העולה והקטרת האיברים על מוקד אש המזבח

י, ביאור הכונה שאמר לאמר ע"ד מאמר הרבי מקאצק

יש לבאר הכונה באומרו לאמר הנראה כמיותר כיון שאמר צו, נל"ל שאומרו לאמר מכוון אל ההכנה להקרבת הקרבן שהוא ע"י לימוד ועיסוק בתורת הקרבן, וזהו לאמר שהכהן צריך לזרז את מקריב הקרבן להכנה לקרבן, וראה להלן מאמר הרבי מקאצק בענין הכנה לקרבן.

יא, קורבנות ישראל חביבין לקב"ה יותר מקורבנות המלאכים הרבי מקאצק

איתא במדרש, (תנחומא צו אות א') **כתיב** (ויקרא ו' ב'), "זאת תורת העולה", זש"ה (תהלים פ"ט), "כי מי בשחק יערוך לה' ידמה לה' בבני אלים",

אמר הקב"ה, אילו הייתי מבקש קרבן, וכי לא הייתי אומר למיכאל שהוא אצלי, להקריב לי קרבן,

וממי אני מבקש קרבן, מישראל, וכן הוא אומר בלחם הפנים (ויקרא כ"ד ח') "ביום השבת ביום השבת יערכנו לפני ה'", עכ"ל המדרש,

ביאור הרבי מקאצק בלשון יערוך ויערכנו

בספר רמתיים צופים (סימן ג'), כתב ביאור דברי המדרש בשם אדמו"ר מקאצק ז"ע, מה ששמעתי מכ"ק אדמו"ר האלקי וכו' מנחם מענדל ז"ע מגאריי. אחרי זה נתגדל בטאמשוב ובקאצק. ושם מנוחתו כבוד, וז"ל,

ביאור דברי המדרש הם, דאף שכל בניין העולם ותיקונו תלוי במעשי עם בני ישראל. אף על פי כן, אין הסברא נותנת שמעשי בני אדם יהיו נאים ונבחרים יותר ממעשי המלאכים. כי בודאי מעשה המלאך זך ונקי יותר ממעשה בן אדם אשר הרכבתו מוכן לכח הרע,

אך לענין ההכנה, שיגיע לשלימות אמיתת המעשה, אשר על ידה יבוא האדם להתדבק בו יתברך.

בזאת מעשי בני אדם יותר מעולים. כי האדם מסובך בסבך המניעות העצומות הסובבים לו בכל עת באשר הוא קרוץ מחומר. לא כן מלאכי מעלה אשר המה קדושים וטהורים בעצם, ואינם גשם כלל ולא יפול בהם שום השתנות,

זה פירוש המדרש, "כי מי בשחק יערוך לה'". יערוך, הוא בחינת הערכה היינו הכנה להמעשה. האם תפול כלל בין דרי מעלה. כי הלא המה אינם כלל בגדר הכנה רק במעשה לבד, ונמצא בזה,

באם הייתי חפץ בהמעשה עצמה, הייתי מצוה למיכאל שיעשה, כי בודאי מעשיהם זכים ונקיים יותר ממעשיכם.

אבל כשצויתי לכם מוכח מזה, שאין אני חפץ בהמעשה עצמה, רק ההכנה וההערכה להמעשה. וזאת שלכם הוא יפה יותר. הדא הוא דכתיב יערכנו לפני ה' דייקא וגו'. והבן הדברים כי המה עמוקים מאוד, ע"כ בספר רמתיים צופים בשם האדמו"ר מקאצק ז"ע.

ההבדל בין הקורבנות בזמן שביהמ"ק היה קיים ולאחר שנחרב

איתא בגמרא (מנחות דף ק"י ע"א), כתיב (דברי הימים ב פרק ב' ג'), "הנה אני בונה בית לשם ידוד אלקי, להקדיש לו, להקטיר לפניו קטרת סמים, ומערכת תמיד, ועולות לבוקר ולערב, לשבתות ולחדשים ולמועדי ידוד אלקינו, לעולם זאת על ישראל",

מהו לעולם זאת על ישראל ביאור המהרש"א

"לעולם זאת על ישראל", א"ר גידל אמר רב, זה מזבח בנוי, ומיכאל שר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן,

כתבו התוספות, היינו דאמרינן בשמונה עשרה בעבודה, ואשי ישראל ותפלתם מהרה באהבה תקבל ברצון,

ומבאר המהרש"א, דלעולם, קאי אלאחר חורבן הבית, שבטלו הקורבנות, ומיכאל עומד להקריב,

לפי"ז מבוארים דברי המדרש כמין חומר,

עפ"י מה שביאר הרבי מקאצק, כי יערכנו הוא ההכנה וההערכה להמעשה, ולכן ביקש הקב"ה קרבן מישראל, שיש להם את ההערכה וההכנה, וכל זאת בזמן שביהמ"ק היה קיים, שבניי עושים גם את ההכנה וגם את הקרבן,

אבל בשעה שאין לנו מקדש להקריב הקרבן, ואנחנו יכולים רק להביא ההכנה והרצון, אומר הקב"ה למיכאל שר הגדול, הקרב אתה לי הקרבן. וזהו "לעולם זאת על ישראל", שבזמן

הזה בניי עושים ההכנה ומיכאל השר הגדול מקריב הקרבן

ביאור בלשון הכתוב ומערכת תמיד

ומערכת תמיד, שזה הוא ההכנה וההערכה, כמ"ש לעיל, כי בחינת הערכה היינו הכנה להמעשה,

וההכנה תהיה לעולם על ישראל, כביאור המהרש"א, והכוונה בזמן הזה. לאחר החורבן,

א"כ מבואר באר היטיב, דבזמן הבית, היו ישראל עושים גם ההכנה וגם הקרבן, ובזמן הזה, נשאר ההכנה בידי ישראל, והקרבן נעשה ע"י מיכאל השר הגדול.

גם יש לבאר דברי המדרש בהמשך הפסוק שהביא

וכן הוא אומר בלחם הפנים (ויקרא כ"ד ח') "ביום השבת ביום השבת יערכנו לפני ה'", תמיד מאת בני ישראל ברית עולם, פירוש תמיד ולעולם דקאי על ההכנה, שמכאן הביא המדרש ראייתו,

אשרנו מה טוב חלקנו שאנו זכאים לעשות ההכנה לקרבנות, עד שיבנה בית המקדש במהרה בימינו, ושם נעשה לפניו גם ההכנה וגם הקרבן, אכ"ר.

יב, גדולים מעשי חייא עד כמה יש לכוון בהכנה לתלמוד תורה

איתא בגמרא (בבא מציעא פ"ה ע"ב), אמר ליה רבי חייא לרבי חנינא, בהדי דידי קא מינצית, דעבדי לתורה דלא תשתכח מישראל, מאי עבידנא, אזלינא ושדינא כיתנא, (זורע אני זרעוני פשתן) וגדילנא נישבי, (וקולע ממנו רשתות

ומכמורות) וציידנא טבי, (ואני צד צביים), ומאכילנא בשרייהו ליתמי, ואריכנא מגילתא, (ומתקן אני מעורותיהם קלפים) וכתבנא חמשה חומשי, וסליקנא למתא, ומקרינא חמשה ינוקי בחמשה חומשי, ומתנינא שיתא ינוקי שיתא סדרי, היינו דאמר רבי כמה גדולים מעשי חייא,

מקשה המהרש"א, למה עשה רבי חייא כך, שגידל פשתן, וקולע רשתות לצוד בהם צביים, לעבד עורות לכתובת התורה, ולא היה לוקח ממוכר העורות, את העורות לכתוב עליהם את התורה ללמדה לבני ישראל,

מתרץ המהרש"א, דההכנה לכתובת התורה, צריך להיות, ללא כל כונה אחרת שלא לש"ש,

ואילו היה קונה את העורות ממוכר העורות, היה כאן שיקול של רווח אצל מוכר העורות, וזה פוגם בהכנה לכתובת התורה ללמד תינוקות של בית רבן, ולכן היה צריך מתחילה לגדל את הכותנא לשם תורה ומצוה. ע"כ דברי המהרש"א.

מבואר, עד כמה יש חשיבות לכך שההכנה ללימוד התורה תהיה ללא שום כונה אחרת מלבד המטרה של לימוד התורה ללמדה לבני ישראל.

יג, הפוסק דין לעצמו צריך שיראה לאחרים אם פסק נכון

כתיב (ויקרא ז' כ"ד), "וחלב נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה, ואכל לא תאכלהו",

איתא בגמרא (חולין מ"ד ע"ב), דרש מר זוטרא משמיה דרב חסדא, כל מי שקורא ושונה, ורואה טרפה לעצמו, ושימש תלמידי חכמים, עליו הכתוב אומר (תהילים קכ"ח ב') "יגיע כפיך כי תאכל, אשריך וטוב לך",

הדיוק בלשון חז"ל

יש לדייק בלשון חז"ל, שאמרו קורא, ושונה, ורואה טרפה לעצמו, ורק לאחמ"כ אמרו, ושימש תלמידי חכמים, היה צריך להיות כתוב לפי הסדר, קורא ושונה ושימש תלמידי חכמים, ורק לאחמ"כ ורואה טרפה לעצמו, למה אמר ושימש תלמיד חכמים אחרי שראה הטריפה לעצמו,

הוכחה שהפוסק דין לעצמו צריך להראות למי אם פסק נכון

יש לומר, כי כאן למדונו חכמינו ז"ל כלל גדול בתורה, כי מי שפוסק לעצמו, בין לאיסור כפירש"י, ובין להיתר כפירוש המהרש"א, לא יסמוך על עצמו, אלא יראה לתלמיד חכם, ולכן שינה הסדר ואמר, כל מי שקורא ושונה ורואה טרפה לעצמו, יילך אצל חכם להראותו, וע"ז אמר שימש תלמידי חכמים, אחרי שאמר ורואה טריפה לעצמו, כלומר, גם אם רוצה לפסוק לעצמו, לא יסמוך רק על עצמו, גם אם קרא ושנה, מכיון והוא נוגע בדבר, אלא, לאחר שפסק לעצמו, יראה לתלמיד חכם כיצד פסק, והאם נכון פסק.

יד, רמז בדרך צחות לחגירת אבנט בשעת תפילה

פרשת צו שבת הגדול תשפ"ג
מה נכבד היום מלך ישראל אשר נגלה היום
כהגלות נגלות אחד הרקים. ומלת היום הוא
מבוארת הכפל.

ועוד כיון שתואר נכבד חוזר אל המלך נראה
שהל"ל מה נכבד מלך ישראל היום,

ע"כ אני אומר. כי לפי שבהעשות איזו פעולה
רשומה בזמן מהזמנים, הנה אותו היום יקנה
שם לעצמו וישאר זכרונו ע"ש הפעל הנעשה בו,
כאלו תאמר יום הכפור הכולל יקרא יום אדיר
בימי שנה. מפני קדושתו אשר בו הוא יתברך
מוחל וסולח לכל עונותינו. ור"ה נקרא יום הדין
כי בו ידין עמים.

לכן מיכל כמתלוצצת, אמרה למלך הנה באמת
כמה וכמה נמצא היות יקר ונכבד היום הזה
שישאר זכרונו רשום לדורות ליום נכבד בעבור
הפעולות הנכבדות הנעשות בו.

ואמר מלך ישראל הוא שמדברת עמו. ואמרה לו
אתה מלך ישראל ראה גם ראה כמה "נתכבד"
זה היום מכל הימים. שהרי זכה שנגלה היום
לעיני אמהות עבדיו וגוי' וכאלו רצתה לומר
להפך, (כלומר זהו יום בושה)

והוא ע"ה השיב, כי בהיותו עושה זה לפני ה'
לכבוד יחשב לו,

ועם הקדמה זו נתן שם הבינה לעתים טעם
לשבח על שבת שלפני פסח שנקרא שבת הגדול.
זה לשונו, ונמצא א"כ גם בעניינינו זה בשבת זה
שהיה פירסום יכלתו יתב' בלקיחת ישראל
אלהיהן של מצרים לעיניהם ויאסרוהו בעבותים
ואחר יגררוהו בקרקע יקשרוהו בכרעי מטתם
ראוי גם הוא להקרא גדול.

והיום המקווה לפדיון נפשינו בגליותינו זה
יוכיח שנקרא גדול. כמו שנאמר הנה אנכי וגוי'
יום ה' הגדול והנורא. כי העצומה שבנפלאות
היום ההוא המקווה, תהיה ההכרה הכוללת
לכל בני העולם באלקותו ית' וידיעת אומות
העולם, עובדי אלילים הבלי עצביהם וכו'.

וכאומרו (צפניה פרק ג' ט"ו) "כי אז אהפך אל עמים
שפה ברורה לקרא כלם בשם ה' לעבדו שכם
אחד", באופן שלסבת התפרסם שם ה' ויכלתו
כי זה הוא יום ה'. ר"ל יום המתייחס ונוגע אליו
יתב' נקרא גדול עכ"ד.

טז, קחו לכם צאן למצוה והלא אין
קטיגור נעשה סניגור

כתיב (ויקרא ח' ז') "ויתן עליו את הכתנת ויחגר
אתו באבנט, וילבש אתו את המעיל, ויתן עליו
את האפד, ויחגר אתו בחשב האפד, ויאפד לו
בו",

ובמסורה, פסוק זה הוא, חצי התורה בפסוקים,

רמז נאה יש כאן לחגירת אבנט

איתא בשו"ע סי' צ"א, כי חגורת האבנט, הוא
לחלק בין שני חלקי גופו של אדם, וכן נפסק,
וכאן בפסוק שאומר ויחגר אותו באבנט, מחלק
בין שני חלקי התורה, ומוכח דהאבנט לחלק
יצא,

שבת הגדול

טו, השם שבת הגדול ע"ד הרבי ר' יהונתן בשם הבינה לעתים

כתב בספר אהבת יהונתן ממוהר"ר יהונתן
אייבשיץ (בהפטרה לפרשת שמיני), בשם הספר
בינה לעיתים ממוי' הר"ר עזריה פיג'ו בעל
מחבר הספר גידולי תרומה על ספר התרומה
והספר בינה לעתים דרושים נחמדים ויפים,
(דרוש כ"ג עת צאת, דרושים לחג הפסח מועד צאתנו
ממצרים, דרוש ראשון לשבת הגדול)

וכך כתב, קנה שם טוב לעצמו השבת הקדוש
הזה מיתר מקראי קדש, כי יקראוהו שבת
הגדול, כאלו יגדילוהו על שאר שבתות ה',
מטעם הנס הנעשה בו מלקיחת פסח מצרים
כדבריהם ז"ל.

והן אמת כי היום אשר בו נעשים נפלאים ונסים
ראוי להקרא גדול, והיום המקווה לפדיון נפשנו
בגלותנו זה יוכיח שנאמר עליו (מלאכי ג' כ"ג),
הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בא
יום ה' הגדול והנורא והשיב לב אבות על בנים
ולב בנים על אבותם, וראוי לנו לדעת מה הכוונה
בהשבת הלב הזה,

כתיב (שמואל ב' פרק ו' כ) וישב דוד לברך את ביתו
ותצא מיכל בת שאול לקראת דוד

ותאמר, "מה נכבד היום מלך ישראל אשר נגלה
היום לעיני אמהות עבדיו כהגלות נגלות אחד
הרקים,

"ויאמר דוד אל מיכל לפני ה' אשר בחר ביי' וגוי'
"ונקלתי עוד מזאת והייתי שפל בעיני ועם
האמהות" וגוי',

י"ב י"א) פסח נקרא הקרבן, ומזרז הכתוב, הקרבן הזה עשו לשם שמים כי אין קטיגור נעשה סניגור, והבן הדבר,

מבואר, שע"י האמירה לה', אין כאן קטיגור נעשה סניגור.

יז, כל שלא אמר ג' דברים לא יצא משום שאין קטיגור נעשה סניגור

איתא בגמרא (פסחים קט"ז ע"ב), רבן גמליאל אומר **כל שלא אמר ג' דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו**, ע"כ,

כתב הבני יששכר (מאמרי חודש ניסן מאמר ה אות י"ח), כבר דברנו בזה באריכות בפירוש ההגדה בדברי רבן גמליאל **כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו**,

הנה התמיה מימי קדם למה לא יצא ידי חובתו אם לא אמרן בפה והיכא רמיזא, ואענה חלקי בדברי רבן גמליאל,

וכך נראה לפרש דהנה קיי"ל בכל מקום אין קטיגור נעשה סניגור כדאיתא (ר"ה כו א), ע"כ אין משמשין בבגדי זהב בבית קודש הקדשים ואין תוקעין בשופר של עגל,

והנה בכאן דרשו חז"ל משכו וקחו לכם צאן, משכו ידיכם מעבודה זרה, שהיו משוקעים גם הם בעבודה זרה של מצרים וקחו לכם למצוה צאן לעבודת הש"י, ותהי זאת כפרתכם וראיתי את הדם ופסחתו וכו' [שמו"ר פט"ז ב'],

והנה קשה הלא הצאן היה עבודה זרה של מצרים והם עבדו את הצאן וא"כ איך תהיה זאת למצוה ולכפרה והלא אין קטיגור נעשה סניגור,

ונראה לתרץ עפ"י מה שאמרו בגמרא (קידושין ה א) ותהא אשה מתגרשת בכסף, דמקשינן יציאה להויה, ומשני סברא אין סניגור נעשה קטיגור, ומקשינן א"כ שטר נמי, ומתרץ מילי דהאי שטרא לחוד ומילי וכו',

אם כן בזה יש לתרץ גם בכאן, דאמרה תורה **ואמרתם זבח פסח הוא לה' וכו' (שמות יב כז)**, ובאמירה תליא מילתא, הנה מילין דהאי לחוד ומילין דהאי לחוד, ואין כאן קטיגור נעשה סניגור,

הנה לפי"ז, זהו דבר המבואר בתורה, והנה בא רבן גמליאל וחדש לנו כי לא בפסח בלבד

קושיית הבני יששכר

כתב **הבני יששכר** (מאמרי חודש ניסן מאמר ב אות ג), עפ"י מה שאמרו רז"ל משכו וקחו לכם צאן משכו ידיכם מעבודה זרה, שהיו עובדין לעבודה זרה של מצרים מזל טלה, וקחו לכם צאן למצוה (שמו"ר פט"ז ב'), **וקשה הלא אין קטיגור נעשה סניגור**,

יש לבאר הענין בהקדים

כתיב (שמות יב יא). "וככה תאכלו אותו וכו' פסח הוא לה'", **ופירש רש"י**, הקרבן קרוי פסח על שם הדילוג וכו' ואתם עשו את כל עבודותיו לשם שמים עכ"ל, **הנה עקבותיו לא נודעו מאי בעי בזה**, לא ראיתי בזה דבר המתיישב על הלב,

והנני אומר בדרך צחות עפ"י מה שפירשנו בפרשת ויהי ביום השמיני (ויקרא ט ו), "ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'", דמיותר ולא נודע פירוש, וכבר דברו בזה רז"ל במדרשיהם,

ואמרנו דהנה קיי"ל (ר"ה כו א), **אין קטיגור נעשה סניגור**, על כן אין משמשין בבגדי זהב מבפנים ואין תוקעין בשופר של פרה, והנה בכאן **קח לך עגל בן בקר לחטאת, לכפר על מעשה העגל, אדרבא נעשה סניגור**,

ונראה לפרש עפ"י מה דאיתא בגמרא (קידושין ה א) כיון דמקשינן יציאה להויה, דכתיב ויצאה והיתה, תהא אשה מתגרשת בכסף, ומשנינן יאמרו כסף מכניס כסף מוציא **אין סניגור נעשה קטיגור**, ומקשינן אם כן שטר נמי, ומשנינן **מילי דהאי שטרא לחוד ומילי דהאי שטרא לחוד**,

ובזה יתבאר לך הכתוב, הגם שאין קטיגור נעשה סניגור, אעפ"כ זה הדבר אשר צוה ה' תעשו, שתאמרו **בדיבור שאתם עושים את אשר צוה ה'**,

והתם בעשיית העגל אמרו (שמות לב ח), "אלה אלהיך" וכאן אמרו "אשר צוה ה'" ממילא, מילי דהאי לחוד ומילי דהאי לחוד, והבן,

לפי זה יש לבאר הקושיה דלעיל, משכו ידיכם מעבודה זרה, שהיו עובדין לעבודה זרה של מצרים מזל טלה, וקחו לכם צאן למצוה (שמו"ר פט"ז ב'), **וקשה הלא אין קטיגור נעשה סניגור**,

אלא, ע"י "ואמרתם זבח פסח הוא לה'" המבואר בפסוק (שמות יב כז), ממילא מילין דהאי לחוד ומילין דהאי לחוד, וזהו הרמוז בכאן בציווי ג"כ, פסח הוא לה', ומפרש רש"י (שמות

הדברים אמורים רק גם **במצה ומרור** צריכים לאומרם בפה מטעם הנ"ל,

דהנה כתיב במצה (שמות יב ט), ויאפו את הבצק עוגות מצות כי גורשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה וכו'.

הנה מה שלא יכלו להתמהמה ידוע הוא על שהיו משוקעים כבר במ"ט שערי טומאה, הנה זכר **המצה** הנה הוא ג"כ כמזכיר עון הגם שהוא כעת למצוה ולכפרה, **אין קטיגור נעשה סניגור**, אבל הוא ג"כ לזכות, וגם צדה לא עשו להם, זה הוא מה שזוכר הש"י לישראל כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעוריד וכו' לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה [ירמיה ב ב], **נמצא בדברו בפה הטעם**, מילי מילי קתני, ולא מיקרי קטיגור נעשה סניגור כי מילי דהאי לחוד וכו'.

וכן במרור כתיב [שמות א יד], **"וימררו את חייהם בחומר ובלבנים"**, ידוע מכתבי מרן האריז"ל [פרע"ח שער חג המצות פ"א] שהיו נשמות גדולות מן דור הפלגה שהמרו אמרי קל והכעיסוהו בחומר ובלבנים, על כן זאת היתה לאבותינו במצרים לתקן עונם בשעבוד חומר ולבנים שממררין חיי האדם, אבל אלו שהמרו בדור הפלגה לא היו אז אבותינו והיו נקראים אבותינו כשנתנטעו הנשמות בזרעו של יעקב והמה תקנו כל הנשמות הללו,

ולפי זה תבין דגם על מרור יקשה, דהנה הוא רומז על שעבוד חומר ולבנים שממררין וכו' הנה הוא כמזכיר עון של חומר ולבנים של דור הפלגה **ואין קטיגור נעשה סניגור**,

אבל התירוץ הוא אנו עושין זכר לאבותינו, ודור הפלגה לא היו אבותינו, ואבותינו במצרים המה השתדלו בעבודתם לתקן, וא"כ גם בזה מילי מילי קתני,

וזהו שאמר רבן גמליאל, כל שלא אמר ג' דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו, דהן המה כולם מזכירים חובה, **ואין קטיגור נעשה סניגור**, אבל כיון שאומרן בפה טעם עשייתן הנה **מילין דחובה לחוד ומילין דזכות לחוד**, ולא שייך בזה אין קטיגור נעשה סניגור, ויצא האדם ידי חובה ויעמדו לו הפסח מצה ומרור, לזכות ולמליצי יושר, אמון, **עכ"ל הבני יששכר**.

יח, ע"ד המהרש"א יש לבאר כמין חומר דברים הקשים בעניין העגל וכפרתו

קושיה א'

כתיב (ויקרא ט' ב') **"ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר לחטאת ואיל לעלה תמימים והקרב לפני ה'", כתב רש"י קח לך עגל - להודיע שמכפר לו הקדוש ברוך הוא ע"י עגל זה על מעשה העגל שעשה, והקושיה כי רבה ומפורסמת, הלא איתא (ראש השנה כ"ו ע"ב) **דאין קטיגור נעשה סניגור**,**

קושיה ב'

איתא בגמרא (שקלים דף ג' ובמ"ר ובתנחומא פ"ר כי תשא ס"י ט"ו) **כתיב** (שמות ל"ג י"ג) **"זה יתנו כל העבר על הפקדים מחצית השקל בשקל הקדש"**, **מטבע של אש** מתחת כסא הכבוד הראה הקדוש ברוך הוא למשה, **והקשו בו**, למה היה צריך להראות למשה רבינו **מטבע של אש**, וכי לא יכל הקב"ה להראות לו מטבע רגיל,

גם יש להבין למה הראה לו הקב"ה המטבע **מתחת כסא הכבוד**,

קושיה ג'

איתא בגמרא (עבודה זרה ד' ב'), **א"ר יהושע בן לוי**, לא עשו ישראל את העגל אלא ליתן פתחון פה לבעלי תשובה, שנאמר (דברים ה' כ"ו) **"מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי כל הימים"**, **כתב רש"י** (עבודה זרה ד' ב'), **ד"ה לא עשו ישראל את העגל, כלומר**, גבורים ושליטים ביצרם היו ולא הי' ראוי להתגבר יצרם עליהן, **אלא גזירת מלך היתה לשלוט בם**, כדי ליתן פתחון פה לבעלי תשובה שאם יאמר החוטא לא אשוב שלא יקבלני, אומרים לו צא ולמד ממעשה העגל שכפרו ונתקבלו בתשובה. **יש להקשות**, איך אפשר ללמוד ממעשה העגל שגם אם חטא מרצונו בבחירתו יתקבל בתשובה, **שמא** רק משום שהיה **גזירת מלך** שישלוט בהם יצרם, לפיכך היה צריך לקבלם בתשובה, אבל החוטא מחמת יצרו איך נדע שיתקבל בתשובה,

איתא בגמרא (ירושלמי שקלים פרק ב הלכה ג') **כתיב** [שמות ל' ג'] **"זה יתנו כל העובר על הפקודים"** ר' יהודה ור' נחמיה חד אמר לפי שחטאו במחצית היום יתנו מחצית השקל וחרנה אמר לפי שחטאו בשש שעות ביום יתנו מחצית השקל,

מבואר, שמחצית השקל בא לכפר על מעשה העגל,

ויש ליישב הקושיות הנ"ל ע"ד המהרש"א

איתא בגמרא (סנהדרין ל"ד ע"א), תנא, וכפטיש יפוצץ סלע, מה פטיש זה מתחלק לכמה ניצוצות - אף מקרא אחד יוצא לכמה טעמים.

הימים ב פרק לג פסוק יג) "ויתפלל אליו ויעתר לו וישמע תחנונו וישיבהו ירושלם למלכותו וידע מנשה כי ה' הוא האלקים" ואמרו ז"ל, שחתר לו חתירה מתחת לכסא הכבוד

מבואר, שגם על עשייתו צלם ועבד ע"ז, מצא לו הקב"ה דרך תשובה מתחת לכסא הכבוד,

גם יש לומר, שאין כאן קטיגור נעשה סניגור, משום שקטיגור הוא העגל, אך ביטולו ע"י האש ועשיית צורה אחרת הוא הסניגור,

יט, שובו אלי שוב כי אשובה אליכם וחוזר חלילה

בהפטרה (מלאכי פרק ג') **שובו אלי ואשובה אליכם** אמר ידוד צבקות, ואמרתם במה נשוב,

י"ל בהקדם ביאור הפסוקים שאמר דהע"ה

כתיב (תהילים פרק נ"א) **"הרב כבסני מעוני ומחטאתי טהרני, כי פשעי אני אדע וחטאתי נגדי תמיד"**,

וקשה טובא, האחד, לשון הפסוק, **הרב כבסני** שביקש ד"ה **שיכבסנו הרבה**, וכי אי אפשר לו להקב"ה לכבס בבת אחת, ולמה לו להרבות בכיבוסו,

ועוד קשה לשון הפסוק, כי פשעי אני אדע, אני יודע לא נאמר, אלא אדע בלשון עתיד,

ולמה לא אמר בלשון עבר כי פשעי אני ידעתי, או בלשון הווה כי פשעי אני יודע, אלא בלשון עתיד אני אדע,

אפשר לפרש ולומר, כי קושיא אחת מתרצת את השניה, כידוע, קדושי השם, כאשר עושים תשובה, ומתקרבים לבו"ית, מתחרטים על שהאתמול לא היה בדרגא עליונה, וכל כמה שמתקרבים יותר. מצטערים על העבר, ונקרא **תשובת רבי סעדיה גאון**,

וכך אמר דוד המלך, הרב כבסני, צריך לכבסני הרבה פעמים, כי בכל פעם שתכבסני, אז פשעי אני אדע, אכיר אז גם בדברים היותר דקים, וכאשר תכבסני שוב, אז אמשיך ואדע הדברים העוד יותר קלים וחוזר חלילה, וזהו לשון הפסוק, **הרב כבסני מעוני**, כי כמה שתכבסני יותר, פשעי אני אדע עוד,

כתב המהרש"א (סנהדרין דף לד עמוד א ד"ה מה פטיש זה מתחלק) לאחר בירור בדברי התוספות ועוד,

יש לפרש זה, דלפום הנהו דרשות **סלע** הוא מלשון חכמים **סלע שהוא מטבע** שהיא ג"כ ממתכת וברזל **ודימה** בפרק קמא דקידושין את האדם בצורתו אם טוב ואם רע לצורת סלע, כי כמו שהסלע הישנה ממלך ראשון שנפסלה לא נפסל רק צורתה הישנה, והאש מתיך אותה והפטיש מפוצץ אותה לתת לה צורה חדשה, וטובה היוצאת,

כן צורת האדם שהיה לו צורה נפסלת רעה ממלך הראשון הזקן שהוא יצר הרע, הנה על ידי אש התורה שהיא כתובה לפניו באש כו' מתיך ומבטל ממנו צורה הראשונה, ועל דרך זה דימה אותו ג"כ לפטיש שהוא מפוצץ

הסלע ונותן לו צורה חדשה, כן ד"ת נותנין לאדם הנפסל בצורתו צורה טובה ורוח חדש שהוא היצר טוב, ועל זה מביא שם כל האי קרא, (ירמיה כ"ג כ"ט) **"הלא כה דברי כאש נאם ה' וכפטיש יפוצץ סלע"**, וגוי שדימה התורה לאש ולפטיש להחזיר לאדם צורה ורוח חדשה כמו האש והפטיש לסלע, **עכ"ל המהרש"א**

דברי המהרש"א הם ע"ד הא דאיתא בגמרא (בבא מציעא מ"ה ע"ב), מטבע דעתיה אצורתא, וצורתא עבידא דבטלא. **פירש רש"י** שאין המטבע חשוב אלא על ידי צורה שבו, וצורתא עבידא דבטלה, שהמלך פוסלה וגוזר לצור צורה אחרת, ע"כ

על פי דברי המהרש"א, יש לבאר, כי רצה הקב"ה לזכות את ישראל בשעה שבאו לעשות העגל, גזר הקב"ה כי עשייתו תהיה ע"י השלכתו לאש, ללמד שגם לאחר החטא ניתן לפסול ע"י האש את הצורה הראשונה של מלך זקן וליצור צורה חדשה, וזוהי דרך תשובה שהקדים הקב"ה רפואה למכה, והגזירת מלך היתה שעשייתו תהיה ע"י השלכה לאש, וממילא לא יקשה, ממה שהיה מחויב למחול להם, כי יש לומר שגם אם עשו מרצונם, דרך תשובה הורה בידם,

גם לא יקשה למה הראה לו מטבע של אש ללמד שעשיית צורה חדשה ניתן ע"י ביטול צורה הישנה ע"י האש ועשיית צורה חדשה, כביאור המהרש"א,

גם יש לבאר, למה מתחת כסא הכבוד ע"ד הא דאיתא בגמרא (סנהדרין ק"ב ע"ב) **כתיב** (דברי

פרשת צו שבת הגדול תשפ"ג
והיתה נפש אדני צרורה בצרור החיים את ה'
אלקיד,

מבואר כי נשמתן של צדיקין חביבין וערבים
לפניו כקרובן והוא גונזן,

ביאור הכתוב וערבה לה'

לפי"ז יש לבאר מה שאמר הנביא **וערבה לה'**
מנחת יהודה, הכונה הוא למנחת נשמותיהם של
צדיקים שמכפרים כקרובן, ולכן קראו כאן רוכב
ערבות, בלשון נופל על לשון **וערבה לרוכב**
ערבות,

עוד יש לבאר הכתוב ע"ד הגמרא בפסחים

איתא בגמרא (פסחים מ"ה ע"א), בצק שבסידקי
עריבה, אם יש כזית במקום אחד - חייב לבער,
ואם לאו - בטל במיעוטו.

אפשר לומר שפותחים ההפטרה בלשון של
וערבה, לרמז ולומר כי ישראל קדושים הם,
ובערבי פסחים טורחים לקיים כי כל שאור וכל
חמץ לא ימצא, ואף הדבר הקל של בצק
שבסידקי **עריבה** מחמירים עליהם להוציא
מביתם,

וזו ה**עריבה** שטורחים כ"כ לנקותה לעשות
רצונו ית', **עריבה** לפני המקום, וזה הרמז
בפסוק **"וערבה** לידוד מנחת יהודה וירושלם",
ערבה מלשון **עריבה** כמו שפירשנו.

כא, ביאור המהרש"א והכלי יקר לבין עובד אלקים לאשר לא עבדו

כתיב (מלאכי פרק ג' י"ח הפטרת שבת הגדול),
"ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד
אלקים לאשר לא עבדו",

איתא בגמרא (חגיגה ט' ע"ב), מאי דכתיב, היינו
צדיק היינו עובד אלקים, היינו רשע היינו אשר
לא עבדו, אמר ליה עבדו ולא עבדו תרוייהו
צדיקי גמורי נינהו ואינו דומה שונה פרקו מאה
פעמים לשונה פרקו **מאה ואחד,** ע"כ,

כתב המהרש"א (חגיגה ט ע"ב ד"ה ואינו דומה שונה
ק' פעמים לשונה ק"א פעמים), **נקט במלתיה מספר**
הזה לפי הרמז, עובד אלקים ל'אשר הוא ר"ת
גימ' ק"א, ל'א ע'בדו הוא ר"ת גי' ק'

וזהו אינו דומה שונה פרקו מאה למאה ואחד,
עכ"ד המהרש"א,

וכך אפשר לפרש גם הפסוק, **שובו אלי,** ואז
אשובה אליכם ואודיעכם, במה עוד אתם
יכולים לשוב ולהתקרב אלי.

כ, וערבה לה' מנחת יהודה מכוון לאלה נשמותיהם של צדיקים

כתיב (הפטרה לשבת הגדול מלאכי פרק ג' ד'),
"וערבה לידוד מנחת יהודה וירושלם כימי עולם
וכשנים קדמניות" וגו',

איתא בגמרא (מועד קטן כ"ח ע"א), למה נסמכה
מיתת מרים לפרשת פרה אדומה, לומר לך, מה
פרה אדומה מכפרת, אף **מיתתן של צדיקים**
מכפרת.

כתב המהרש"א כי דוחק לומר כפירוש התוס'
שפרת חטאת מכפרת על מעשה העגל כדברי
המדרש תבוא אמו וכו', אלא צריך לומר משום
שהוא **קרובן,** וע"ז אמר כמו **שקרובן** מכפר כך
מיתת צדיקים מכפרת, עכ"ד המהרש"א

איתא בגמרא (מנחות דף ק"י ע"א), **כתיב** (דברי
הימים ב פרק ב' ג'), "הנה אני בונה בית לשם ידוד
אלקי, להקדיש לו, להקטיר לפניו קטרת סמים,
ומערכת תמיד, ועולות לבוקר ולערב, לשבתות
ולחדשים ולמועדי ידוד אלקינו, **לעולם זאת על**
ישראל,"

"לעולם זאת על ישראל", א"ר גידל אמר רב, זה
מזבח בנוי, ומיכאל שר הגדול עומד ומקריב
עליו קרבן,

כתבו התוספות, ד"ה ומקריב עליו קרבן, יש מי
שאומר **נשמותיהן של צדיקים** היינו דאמרינן
בשמונה עשרה בעבודה, **ואשי ישראל** ותפלתם
מהרה באהבה תקבל ברצון, ע"כ,

איתא בגמרא (מועד קטן כ"ה ע"ב), רוכב ערבות
שש ושמח בבא אליו נפש נקי וצדיק, **ביאר**
המהרש"א שאמר כאן רוכב **ערבות** ע"ד הא
דאיתא בחגיגה י"ב עכ"ד, כדלהלן,

איתא בגמרא (חגיגה י"ב ע"ב), ריש לקיש אמר:
שבעה רקיעים הן, וילון, רקיע, שחקים, זבול,
מעון, מכוון, **ערבות.**

איתא בגמרא (חגיגה י"ב ע"ב), **ערבות** - שבו
צדק, משפט וצדקה, גנזי חיים וגנזי שלום וגנזי
ברכה, **ונשמתן של צדיקים,** ורוחות ונשמות
שעתיד להיבראות, וטל שעתיד הקדוש ברוך הוא
להחיות בו מתים. **נשמתן של צדיקים** - דכתיב

פרשת צו שבת הגדול תשפ"ג
מבשמירת הגוף, לכך אמר ושמור את נפשך,
מאד, עכ"ד הכלי יקר,

כג, כאשר למד תורה כמנין צוה אז היא שלו

איתא בגמרא (עבודה זרה י"ט ע"א) ואמר רבא בתחילה נקראת על שמו של הקדוש ברוך הוא **ולבסוף נקראת על שמו** שנאמר (תהלים א') **בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה,** פרש"י **נקראת על שמו** - של אותו תלמיד שטרח בה, כדכתיב **ובתורתו** דמשמע של כל אדם, ע"כ, **איתא בגמרא** (סוכה מ"ב ע"א) קטן היודע לדבר אביו לומדו **תורה וקריאת שמע תורה מאי היא** אמר רב המנונא **תורה צוה לנו,**

ואפשר בכך לפרש הפסוק, כי קטן מיד בתחילת דרכו בתורה, אביו מלמדו, אימתי תהיה התורה שלו **שתקרא על שמו,** רק כאשר **יטרח** ויהיה שונה פרקו **מאה ואחד** פעמים, ובכך מבואר לשון הגמרא, **ולבסוף נקראת על שמו,** הסוף הוא כששנה **מאה ואחד,**

וזהו **פירוש הפסוק, תורה** דהיינו כשלמד התורה, במספר **צוה** דהיינו **מאה ואחד** פעמים, תהיה **לנו** אז היא שלנו ונקראת על שמנו.

כד, בין צדיק לרשע בין עבד אלקים לאשר לא עבדו ותורה צוה לנו בגימטריה

כתיב (מלאכי פרק ג' י"ח הפטרת שבת הגדול), "ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עבד אלקים לאשר לא עבדו",

איתא בגמרא (חגיגה ט' ע"ב), מאי דכתיב, "ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עבד אלקים לאשר לא עבדו", היינו צדיק היינו עובד אלקים, היינו רשע היינו אשר לא עבדו, אמר ליה עבדו ולא עבדו תרוייהו צדיקי גמורי נינהו ואינו דומה שונה פרקו **מאה פעמים לשונה** פרקו **מאה ואחד,** ע"כ,

בין צדיק לרשע בגימטריה

צדיק בגימטריה 204,

רשע בגימטריה 570,

הפרש שבין צדיק לרשע הוא 366.

השונה בגימטריה 366,

וזהו ושבבתם וראיתם שבין צדיק לרשע, הוא השונה, אם הוא שונה 100 פעמים או 101 פעמים,

כתב הכלי יקר (דברים פרק ד' פסוק ט') דרשו חז"ל (חגיגה ט ב) מן פסוק (מלאכי ג יח) "ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד אלקים לאשר לא עבדו" שאינו דומה שונה פרקו **מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחד.**

וכ"כ הכלי יקר, ושמעתי (אפשר בשם המהרש"א) רמז לדבר, ל"א ע'בדו ראשי תיבות שלו עולה **מאה,** לומר שהלומד **מאה פעמים,** עדיין נקרא לא עבדו, "ע'ובד א'להים ל'אשר" ראשי תיבות עולה **מאה ואחד,** כי השונה פרקו **מאה ואחד** פעמים נקרא עובד אלקים,

וכתב עוד הכלי יקר, וזו משלי, לעשות רמז יקר מזה, והוא, כשתסתכל במלת זכר ובמלת שכח תמצא מספר **מאה ואחד** ביניהם, והרוצה לבטל השכחה, יחזור על לימודו **מאה ואחד פעמים,** ובהם יפחות מן מספר שכח מספר **מאה ואחד,** וישאר מן שכח מלת זכר, על כן, מאז (שילמד **מאה ואחד פעמים**) יהיה הדבר כמוס אצלו לזכרון לא ישכח עוד.

כב, מלאך הזכרון זכר שמו מלאך השכחה שמו שכח

עוד כתב הכלי יקר וקרוב לשמוע שהמלאך הממונה על הזכרון, **זכר** שמו ויש לו **רכ"ז** כוחות, והמלאך הממונה על השכחה **שכח** שמו ויש לו **שכ"ח** כוחות, נמצא שיש לו **מאה ואחד** כוחות יותר מן מלאך של הזכרון, על כן השכחה גוברת על האדם, לפיכך צריך הוא לחזור על לימודו **מאה ואחד פעמים,** כי בכל פעם ופעם שיחזור הוא מחסר ומחליש כח אחד מכוחותיו, וכשחזר **מאה ואחד פעמים** החליש כל כוחותיו היתרים, ונכנס תחת יד המלאך הממונה על הזכרון, ולא ישכח עוד.

רמז לדבר, ה'שמר ו'שמור נ'פשך מ'אד"י ראשי תיבות מן ארבע תיבות אלו עולה למספר **מאה ואחד,** וראשי תיבות של תיבת ל'ך היינו **למ"ד,** וכאילו אמר, למוד תורתך **מאה ואחד פעמים** פן תשכח את הדברים, וזה רמז יקר, **עכ"ל הכלי יקר,**

וכתב עוד הכלי יקר, לתרץ כפל הלשון, "השמר לך, ושמור נפשך", דמה שאמר "השמר לך" רצה לומר שמירת הגוף, ושמור

נפשך, הוא שמירת הנפש, וגם לא הזכיר בשמירת הגוף, מאד, כמו בשמירת הנפש, מכיון שבשמירתה צריך האדם להזהר ביותר